

Francouzská strategická obrana (Ještě k francouzské Bílé knize obrany.)

Jednou z hlavních světových mocností je Francie. Ve světě je známa jako zakládající stát NATO a stálý člen Rady bezpečnosti OSN, jako země, která má vliv na řešení mnoha regionálních a globálních problémů a konfliktů. Je uznávána jako jedna z hospodářsky nejsilnějších i politicky nejvlivnějších zemí světa. K základní charakteristice Francie patří rovněž potenciál jaderných zbraní - třetí nejsilnější na světě - který je soustavně modernizován. Vývoj vojenské politiky a armády prošel několika základními etapami, ale vždy jejím základním a charakteristickým rysem byl důraz na samostatnost a nezávislost. I když od roku 1966 Francie stojí mimo vojenskou strukturu NATO, výstavba francouzské armády a zaměření její bojové přípravy ji sblížují s linií NATO.

Ve VR jsme se zabývali francouzskou Bílou knihou obrany, která v podstatě obsahuje program rozvoje francouzských ozbrojených sil s výhledem na delší časové období, již několikrát, např. ve VR 7/94 či ve VR 1/95. Dnes se blíže podíváme na plán strategického nasazení francouzské armády a analýzu zdrojů, které mají tento plán zabezpečovat.

* * *

Francouzská Bílá kniha národní obrany (Livre Blanc sur la Defense)¹⁾ definuje stálou úlohu francouzské armády chránit francouzské území a přístupy k němu: „Francouzské ozbrojené síly jsou organizovány, vyzbrojeny a vycvičeny s tím, že budou čelit situacím, které budou mnohem početnější a proměnlivější než v minulosti, a tak musí vybudovat a získat potřebné operační a logistické kapacity pro realizaci jejich čtyř hlavních úkolů.“

Tyto úkoly určují budoucí podobu a kapacitu francouzských ozbrojených sil. Prvním úkolem je hájení francouzských životních zájmů²⁾ proti všem formám agrese, zajišťování integrity francouzského území, vzdušného a vodního prostoru tváří tvář různým ohrožením, včetně terorismu.

Za druhé by Francie měla přispívat evropské a středomořské bezpečnosti a obraně, případně se připojit k evropské obranné politice. Francie by také měla podporovat rozvoj evropské obranné identity a přesvědčovat své evropské partnery o potřebě společné strategie. Nezastupitelná je budoucí spolupráce při výrobě zbraní. Za možný rámec této politiky je pokládána integrace Nezávislé evropské programové skupiny a Evropské vyzbrojovací agentury do Západoevropské unie, což bylo stanoveno Smlouvou o Evropské unii.

Za třetí by se francouzské ozbrojené síly měly podílet na mírových operacích, udržovat zákon a pořádek v rámci OSN nebo jiných mezinárodních organizací. Budoucí regionální konflikty mohou probíhat současně „často v městském, nepřehledném prostředí“ a být různé intenzity: regionální konflikt vysoké intenzity na úrovni koalice, jeden nebo několik zásahů v zámoří při vynucování obranných dohod či omezené vojenské operace na podporu míru a mezinárodního práva.

Poslední bod se týká služby veřejnosti a potřeby posílit civilní teritoriální obranné organizace. Bílá kniha podporuje nevojenskou národní službu a účast ozbrojených sil při

službě veřejnosti, obzvláště při ochraně obyvatelstva. Francouzská veřejnost je vůči armádě příznivě naladěna, uznává vojenské funkce ozbrojených sil a oceňuje jejich sociální roli jako příspěvek k soudržnosti společnosti.

Smišené ozbrojené síly

Splnění těchto čtyř úkolů záleží na francouzské vojenské kapacitě a zdrojích. Francie zvolila smíšené ozbrojené síly, ve kterých slouží muži a ženy jako vojáci z povolání, vojáci základní služby, rezervisté, vojáci na čas a občanskí zaměstnanci. Francouzské ozbrojené síly časem začaly materiálně zastarávat. Realizace plánu Bílé knihy vyžaduje vysoce profesionální armádu a všeobecnou brannou povinnost (národní službu), lepší koordinaci s ministerstvem vzdělávání a pracovním sektorem, zlepšenou informovanost o cílech ozbrojených sil, jejich potřebách a vyšší podíl armádních rezerv.

Pozemní vojsko. V posledních pěti letech bylo zrušeno 105 tisíc míst a divize pozemního vojska byly z 15 redukovány na devět. Francie potřebuje osm až devět divizí - 120 až 130 tisíc příslušníků ozbrojených sil - ochraně území, na provádění cvičení a pro poskytování všeobecné a územní pomoci.

Vojenské námořnictvo. Kapacita vojenského námořnictva se snížila ze 175 lodí v 1981 na 113 v roce 1993. Byly zrušeny dvě ponorky s jadernými střelami nové generace, dvě jaderné útočné ponorky a několik méně důležitých plavidel. Pro případ války jsou potřebné minovací vybavení.

Vojenské letectvo. Počet stíhacích letounů byl snížen z více než 450 na méně než 400. Francouzské vojenské letectvo potřebuje 20 bojových eskader (leteckých pluků), včetně 12 záložních. Záložní eskadry umožňují stálé střídání a odpočinek pro šest až devět eskader leteckého varování a ostrahy vzdušného prostoru. Také pro přesuny, přepravu a materiální zabezpečení jednotek je zapotřebí dvacet zásobovacích letadel.

Vojáci základní služby. Všeobecná branná povinnost může zajistit takový počet ozbrojených sil, jaký je zapotřebí. Zaručuje armádě občanskou podporu, buduje rezervy, a je-li to nezbytné, umožňuje modifikovat velikost ozbrojených sil. Francie má méně vojáků z povolání než její spojenci - 40 procent ve srovnání s 55 procenty ve Spojených státech, 49,6 procenta ve Velké Británii a 47 procenty v Německu.

Četnictvo. Národní četnictvo má 90 až 100 000 mužů a je součástí francouzských ozbrojených sil^{3/}. Jeho hlavními úkoly jsou přispívat ke stálému bezpečnostnímu postavení Francie, služba veřejnosti a civilní obrana.

Jaderné síly. Francouzské jaderné síly mají 28 tisíc mužů ze všech druhů vojsk.

Vztahy s veřejností. Informační složky a orgány pro styk s veřejností jsou odpovědné za zpracování informací o obraně a popularizaci ozbrojených sil. Mezi médii a představiteli armády je nutná transparentnost, která vyžaduje vzájemnou důvěru. Aby bylo zabráněno dezinformacím - falešným pověstem či podezřením - musí ozbrojené síly vydávat konkrétní, přesné a jasné informace; reagovat rychle na vyvíjející se události, a když jsou informace potvrzeny a je-li to nezbytné, uveřejnit je.

Smišené zbraňové systémy

Aby Francie zajistila svou suverenitu, musí udržovat současnou kapacitu jaderných a konvenčních zbraní. Pro Francii zůstává základním nezávislým jaderným systémem zbraň proti

uvědomovaným si budoucím strategickým ohrožením. Bílá kniha tvrdí, že by Francie měla mít úplnou kontrolu nad projekty jaderných zbraní, včetně jejich výroby a použití. Úplná kontrola je úzce spjata s francouzskou státní suverenitou a prioritními úkoly obrany. Zatímco v jiných strategických sektorech Francie může vytvářet partnerství, v jaderné oblasti by si měla uchovat svou jadernou výlučnost a vlastní výrobní kapacity.

Užití francouzských strategických zbraní se historicky vyvíjelo a plnilo tyto tři hlavní úkoly: zabránit vzniku potenciálních nebezpečných situací, zamezit použití síly a udržet průběh krizí na nejnižší možné úrovni, chránit francouzské státní území včetně přístupů k němu.

Úzce spojená s jejím zbraňovým potenciálem je schopnost vyvinout či získat novou technologii. Za nezbytnou je pokládána velká průmyslová restrukturalizace na francouzské i evropské úrovni. Ministerstvo obrany by mělo: provádět strategické (in-depth) výzkumy průmyslové technologie a obranného výzkumu jako přípravu na budoucnost, znovu obnovit vztahy se zbrojním průmyslem a spojit politiku kontroly nákupu a exportu zbraní tak, aby byla zachována jak francouzská autonomie, tak její mezinárodní odpovědnost.

Ekonomické zdroje

Bílá kniha tvrdí, že i když je vztah výdajů na zbrojení k hrubému národnímu produktu (HNP) nepřesným měřítkem, je to standard používaný v NATO a je i mezinárodně přijímaný. Francouzské výdaje na zbrojení se snížily z 3,56 % v roce 1977 na současných 3,38 %.

Francouzské ozbrojené síly se musí připravovat na léta 2000 až 2005, musí zkoumat a vyvíjet nové zpravodajské satelitní systémy, zvyšovat svou strategickou a taktickou manévrovací schopnost. Očekává se, že francouzský model armády 21. století upevní suverenitu země a bude dynamickým prvkem francouzského strategického a ekonomického rozvoje.

Strategická spolupráce

Důraz Bílé knihy obrany na vojenskou spolupráci s Německem a dalšími státy Evropské unie (EU) ukazuje, že francouzská vláda je solidární s konceptem tzv. základní skupiny, jak jej vyjádřili odborníci na zahraniční politiku německé Křesťansko-demokratické unie v září 1994. Samozřejmě, že ne všichni členové EU budou provádět ve stejnou dobu stejná integrační opatření.^{4/}

Ekonomické podmínky některých členů EU jsou takové, že není možné urychleně přijmout v devadesátých letech společnou měnu. Jiní členové základní skupiny - Francie, Německo, Nizozemí, Belgie a Lucembursko - se ale mohou integrovat rychleji, zvláště když mezivládní konference maastrichtské dohody v roce 1996 posílí evropské parlamentní mocnosti, zvýší transparentnost činností a institucí EU a prohloubí zahraniční a bezpečnostní spolupráci. Tento motiv je vůdčím tématem francouzské Bílé knihy, ale Itálie, Španělsko a Británie s konceptem základní skupiny nesouhlasí.

Všichni členové se mohou spojit, až když se zlepší ekonomické podmínky jejich zemí, jen tak budou mít ze společné měny a ostatních ekonomických výhod opravdový zisk. Může-li být takový ekonomický pokrok realizován a zvýší-li se mezi členy EU i bezpečnostní spolupráce v širším smyslu, vyhlídky na užší spojení EU mohou být docela

dobré. To může nastat, i když nebude dosaženo skutečné federace a ústavy. Spolupráce mezi členy EU při plánování a výrobě vojenské výzbroje a výstroje je také přitažlivé. Lepší výrobky mohou snížit francouzské výdaje na obranu, a přitom se kvalita zbraní jednotlivce, výzbroje a výstroje bude zvyšovat.

Efektivita programu Bílé knihy bude pravděpodobně záviset na skutečnosti, zda mocnost střední velikosti, jakou je třeba Francie, může sama chránit své životní zájmy a formovat nezávislou obrannou politiku. Předvídatelné zastarávání francouzských jaderných i konvenčních zbraní vyžaduje rozsáhlý program modernizace sil, aby bylo zabráněno relativnímu poklesu skutečné francouzské moci. Bílá kniha tuto možnost připouští. Její doporučení se snaží předejít negativním důsledkům, které by mohly ovlivnit francouzskou prestiž a mezinárodně politické postavení - což jsou věci, na kterých francouzské veřejnosti velice záleží.

Poznámky:

- ^{1/} Bílá kniha o obraně Francie byla publikována koncem února 1994. Je rozdělena celkem do čtyř částí. První část je nazvána Strategický rámec, druhá část Bílé knihy je věnována strategii, třetí část je nazvána Zdroje a čtvrtá, závěrečná část je nazvána Obrana a společnost.
- ^{2/} Na rozdíl od předchozích dokumentů klade tato Bílá kniha velký důraz na rozlišení zájmů Francie na *životní* a *strategické*. Životní zájmy Francie jsou odvozovány především od přežití národa (sem patří ochrana územní celistvosti jak metropolitní Francie, tak i jejích zámořských departementů a území, obrana životů všech jejích občanů). Strategické zájmy Francie jsou vysvětlovány jako ochrana míru na evropském kontinentě, na přístupech k němu, stabilita v oblasti Středomoří a Středního východu. Za nezbytnou je uváděna i ochrana prostoru „nezbytného pro její ekonomickou činnost a její svobodnou výměnu s okolním světem“.
- ^{3/} Příslušníci národního četnictva mají statut vojáků z povolání.
- ^{4/} Bílá kniha zdůrazňuje, že francouzské pojetí evropské bezpečnostní integrace se chce vyhnout dvěma extrémům: vytváření pouhých příležitostných koalic na straně jedné, a formování tuhé struktury federalistického typu na straně druhé. Francie se chce také vyhnout obnovení antagonistických bloků cestou vytvoření bezpečnostního rámce, „jenž by zahrnoval Rusko a jehož součástí by bylo i postupné rozšiřování Evropské unie“.

(*Military Review*, May-June 1995)